

Lang verwacht en gekomen: *Aureoboletus projectellus*

Inge Somhorst, Paddenstoelenonderzoek Nederland

Al twee keer eerder is afgelopen jaren in Kijk op Exoten aandacht geschonken aan de lang verwachte boleet *Aureoboletus projectellus* (juni 2017, december 2022), een mogelijk invasieve symbiont van dennen. Nu is het dan zover: deze van oorsprong Amerikaanse boleet is in Nederland aangetroffen. In oktober 2023 werd de soort gevonden in de staatsbossen van Schoorl, onder zwarte den op schraal duinzand. Wat kan dit gaan betekenen voor de Nederlandse paddenstoelenflora en die van de Schoorlse duinen in het bijzonder?

De komst van deze soort is verwacht. *Aureoboletus projectellus* (nog geen Nederlandse naam) is voor het eerst in Europa vastgesteld aan het begin van deze eeuw aan de Baltische kust, waar hij volgens inwoners al sinds de jaren '80 van de vorige eeuw voorkomt. De afgelopen tien jaar is het verspreidingsgebied flink uitgebreid. De soort is nu bekend langs de Oostzeekust en verder richting Noordzee, tot aan het Noorse Bergen, maar ook landinwaarts in Polen en Duitsland tot 400 kilometer van zee. Daar is nu dus de Hollandse kust bij gekomen.

Symbiont

In thuisland Amerika groeit deze boleet bij verschillende, niet per se verwante dennensoorten. Het betreft zowel tweenaaldige als vijfnaaldige dennen. In Europa is hij aangetroffen onder grove den, bergden en nu bij zwarte den. Er zijn enkele goed gedocumenteerde voorbeelden van ectomycorrhizasorten die in hun nieuwe gebied met andere dan hun oorspronkelijke gastheren samenleven. In Californië verspreidt de van oorsprong Europese groene knolamaniet zich bij inheemse soorten eik, ook in verder ongestoorde habitats.

Impact

Het expansiebeeld, de gemakkelijke gastheerwisseling en gemelde zeer grote aantallen vruchtlichamen, zijn eigenschappen die passen bij een invasieve exoot. Toch is het nog niet zeker of het voorkomen van deze soort een gevaar oplevert voor andere organismen of biotopen.

Uit Oost-Europese landen komen berichten dat tenminste andere boletensoorten zoals kastanjeboleet en eekhoorntjesbrood verdwijnen op plekken waar *Aureoboletus projectellus* massaal voorkomt. Door een sterke concurrentiepositie kan de nieuwkomer mogelijk de diversiteit van inheemse ectomycorrhizasorten bij dennen aantasten. In Nederland leven ongeveer 60 ectomycorrhizasorten die gebonden zijn aan dennen, waarvan een schrikbarende 84% op de Rode Lijst staat. Ze vormen daarmee een van de meest bedreigde groepen paddenstoelen.

Aureoboletus projectellus in dennenbos in Schoorlse duinen, jong vruchtlichaam. (Foto: Leonard Minkema)

Aureoboletus projectellus in dennenbos in Schoorlse duinen, oudere vruchtlichamen. (Foto: Leonard Minkema)

Aureoboletus projectellus is een forse paddenstoel, hoed tot 14 (-20) cm breed, halfbolvormig, later meer vlak. De **hoed** is eerst **oranjebruin**, later **roodbruin**, met een iets overhangende rand. Het oppervlak is droog en glad, soms iets fluweelachtig wanneer jong. De **buisjeslaag** met ronde poriën is **bleekgeel**, later olijfgroen en **verkleurt niet blauw bij kneuzing** (in tegenstelling tot de kastanjeboleet, die er het meest op lijkt). De **relatief slanke steel** is 3-12 cm lang, 1-3 cm dik, **naar boven toelopend**, kleur geelachtig, later geelbruin tot roodachtig, **met een grof netwerk van overlangse richels**.

Daarnaast groeien er bij dennen soorten die ook bij andere (naald)bomen voorkomen. Bomen vormen met veel verschillende soorten tegelijkertijd ectomycorrhiza's. Dat is belangrijk omdat deze, onder verschillende omstandigheden, verschillen in functionaliteit. Een hoge diversiteit versterkt dus de veerkracht van het systeem.

De dennenbossen in de Schoorlse duinen behoren mycologisch – mede dankzij de dunne strooisellaag – tot de best ontwikkelde dennenbossen in Nederland, met veel bijzonderheden als gele ridderzwam, bloedrode russula, appelgeurrussula, bruine en geelroze vezeltruffel, koperrode spijkerzwam en denneneekhoorntjesbrood en daarnaast tal van minder zeldzame soorten. En nu komt daar deze nieuwe boleet bij, op tenminste twee locaties met meerdere vruchtlichamen. Mogelijk is deze soort al enige tijd onopgemerkt aanwezig.

Meldingen gewenst!

Omdat we niet weten wat de ecologische impact van de aanwezigheid en de onvermijdelijke expansie van *Aureoboletus projectellus* zal zijn, is het belangrijk om deze en andere soorten in dennenbossen te monitoren. Uit het NEM meetnet bospaddenstoelen en uit diverse inventarisaties van naaldbossen, zowel in de duinen als daarbuiten, hebben we een goed beeld van het huidige voorkomen van ectomycorrhizasorten in dennenbossen. Met de komst van deze soort is het belangrijk om op detailniveau te gaan monitoren: wat gebeurt er met de mycoflora in de directe omgeving van een groeiplaats van *Aureoboletus projectellus* en dan met name met de ectomycorrhizasorten. Daarvoor is het waardevol zoveel mogelijk groeiplaatsen te kennen.

De soort is opvallend en goed herkenbaar (zie kader voor de belangrijkste kenmerken) en we roepen iedereen op waarnemingen van deze soort door te geven, met foto, waardboom, exacte locatie en aantal vruchtlichamen.

Ziet u deze opvallende exoot in Nederland, meld deze dan via de reguliere invoerkanalen **Verspreidingsatlas, VERA** of **Waarneming.nl** of via exoten@mycologen.nl.

